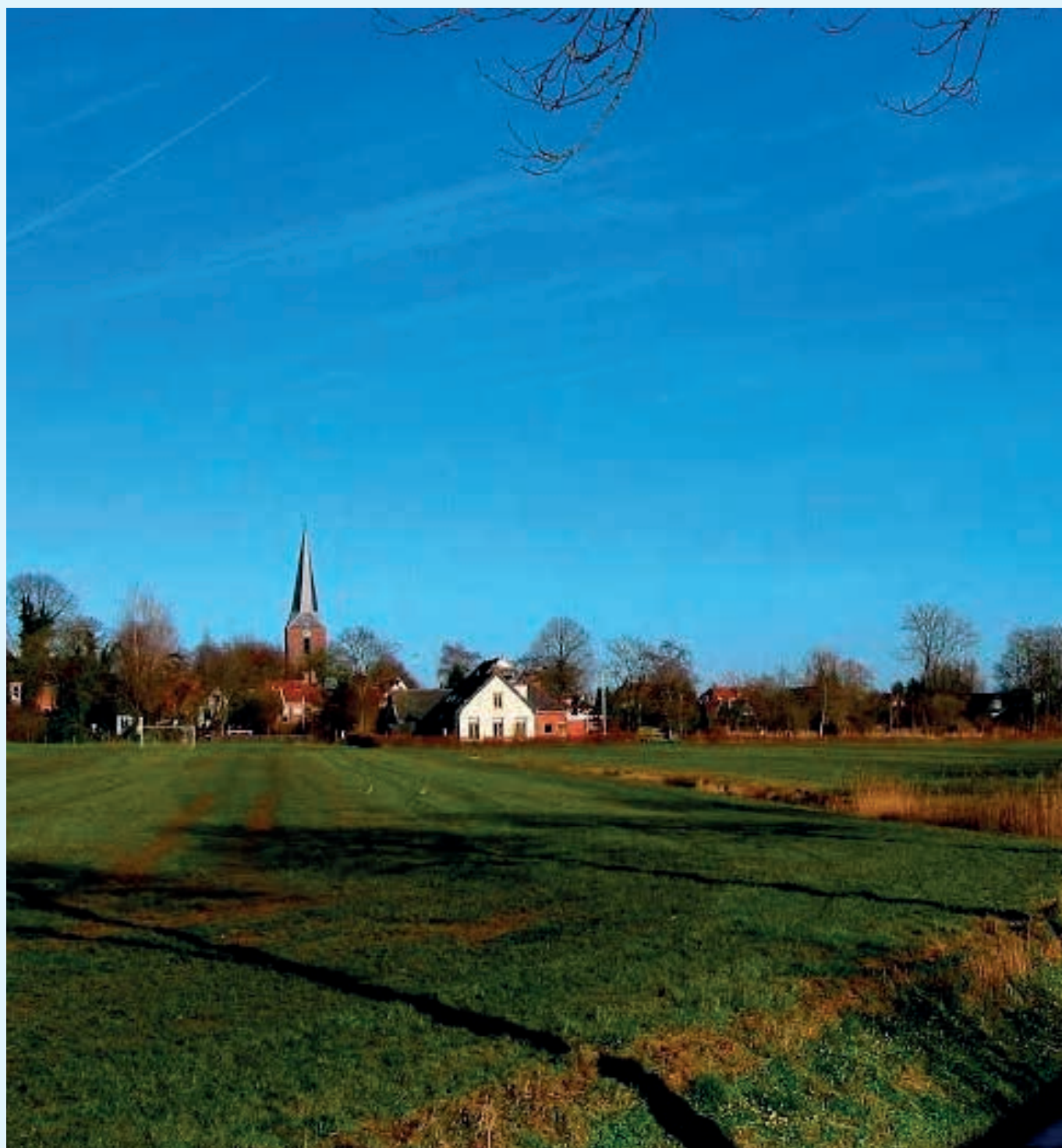

MANIFEST NOORDHORN

Een toekomstbestendig dorp

ONTSTAAN NOORDHORN...

De naam Noordhorn betekent "noordelijke hoek" en is een verwijzing naar de loop van de keileem rug, die werd gevormd in het Saalien en die hier een knik maakt. Op deze keileem rug ligt het dorp. Op een tweede knik, even ten zuiden, ontstond het dorp Zuidhorn.

De oorsprong van het dorp is onduidelijk. De enige archeologische vondst wordt gevormd door een strijdhamer. Het gebied lag lange tijd geïsoleerd door omringende moerassen, hetgeen nog versterkt werd door de uitbreiding van de Lauwerszee. Wel was er bewoning op het nabije eiland Humsterland en de omringende wierden. In de 13e eeuw werden de eerste dijken aangelegd in het gebied rond Noordhorn, waarop de eerste bewoning ontstond. Bekend is dat er rond 1280 een kerk werd gebouwd (nu de Nederlands Hervormde Kerk). Tot de 15e eeuw was er nog geen centraal gezag in het gebied en heersten lokale hoofdelingen elk over hun eigen gebied.

De macht van deze hoofdelingen varieerde, maar was in Noordhorn slechts beperkt tot lokaal niveau. De hoofdelingen bestreden elkaar vanuit hun stenen huizen. De ontwikkeling van het dorp Noordhorn ging in de loop der eeuwen niet zonder slag of stoot. In 1417 versloegen de Vetkopers de Schieringers tijdens de Slag bij Oxwerd. Hierbij vielen 500 doden en werden 400 mensen gevangengenomen. Ook in 1438 vond er een veldslag plaats, waarbij het dorp gedeeltelijk in brand werd gestoken. Bij de herbouw van het dorp werd de structuur veranderd; de Oosterweg werd vervangen door de Langestraat als de hoofdas van het dorp.

Karakteristiek is ongetwijfeld het pand aan de Langestraat waarin nu het kostuummuseum "De Gouden Leeuw" is gevestigd. Dit historische gebouw is jarenlang een dorpstaveerne geweest met een doorrit voor koetsen die via de oude weg richting Niezijl reden. De oude weg is grotendeels in het

landschap herkenbaar. Noordhorn heeft aan de Langestraat enkele woonhuizen die eveneens onder Monumentenzorg vallen, zoals Langestraat 43. De ontwikkeling van het dorp is na de Tweede Wereldoorlog in een versnelling geraakt. De touwslagerij van de gebroeders Huizinga beëindigde door toenemende concurrentie haar activiteiten, het grondgebied werd gekocht door de gemeente Zuidhorn die met name huurwoningen op de vrijgekomen grond liet bouwen. (De Touwslagersbaan). Dat gold ook voor de Verlengde Oosterweg en de Norritsstraat, terwijl aan de Noordwijkweg koopwoningen verrezen. In de jaren zeventig kreeg het dorp wederom een snelle groei te verwerken toen het uitbreidingsplan "Borgwijk" werd gerealiseerd. In de laatste decennia hebben de uitbreidingsplannen Hamsterpad I, II en III voor een iets minder spectaculaire groei gezorgd.

MANIFEST TOEKOMSTBESTENDIG DORP

Doel van het Manifest is om op te schrijven waar het dorp over een aantal jaren wil staan en waar het de komende jaren aan wil werken. De gemeente Zuidhorn gaat in 2019 fuseren met de gemeenten Leek, Grootegast en Marum tot de nieuwe gemeente Westerkwartier. Om vanuit de gemeente Zuidhorn de 15 dorpen een positief gevoel mee te geven maar vooral een waardevolle nalatenschap vanuit de gemeente Zuidhorn richting de nieuwe gemeente Westerkwartier, is besloten de dorpen de mogelijkheid te geven te werken aan een nieuwe (mini) dorpsvisie: het Manifest Toekomstbestendige Dorp.

De 15 dorpen zijn door de gemeente Zuidhorn uitgenodigd voor de aftrap van het Manifest Toekomstbestendige Dorpen. De Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn is hier met een afvaardiging geweest en op de eerstvolgende bestuursvergadering van de Vereniging is besloten om hieraan mee te doen.

De gemeente Zuidhorn heeft de Stichting Groninger Dorpen gevraagd hierin een ondersteunende rol te nemen. Belangrijk bij de ontwikkeling van het Manifest is dat het niet alleen zinvol moet zijn maar vooral ook leuk. Niet alleen voor de bestuurders maar voor alle inwoners van het dorp. Ook moeten de inwoners de kans hebben om input te leveren voor het Manifest. Onderdeel van het project is dat de Groningse cabaretier Arno van der Heijden een gezellige avond verzorgt waarbij de thema's, die voor het dorp van belang zijn, op ludieke wijze worden besproken met en voorzien van input van de dorpelingen.

Het bestuur is meerdere avonden bijeen geweest om een aantal thema's voor te bereiden. Dit mondde uit in een bijeenkomst waar alle inwoners is gevraagd input te leveren voor de nieuwe dorpsvisie. Planning technisch was het helaas niet mogelijk Arno van der Heijden in te vliegen. Afgesproken is dat Arno tijdens de ledenvergadering in februari 2019 acte de presence gaat geven.

WAT WAARDEERT NOORDHORN AAN DE HUIDIGE GEMEENTE ZUIDHORN?

Noordhorn is een landelijk gelegen dorp in de nabijheid van de stad Groningen. De stad Groningen is eenvoudig te bereiken via Zuidhorn. Vanuit hier kun je alle kanten op via het ov-knooppunt. Door de kleinschaligheid in de gemeente Zuidhorn en in het dorp zelf is het gevoel van veiligheid aanwezig. In de huidige gemeente Zuidhorn wordt het contact met de gemeente, zowel op bestuurlijk niveau als op ambtelijk niveau, als zeer goed en vooral prettig ervaren. Het gevoel dat er nog persoonlijk contact mogelijk is, versterkt dat gevoel. Ook een aantal gemeentelijke voorzieningen van

de gemeente Zuidhorn wordt door de inwoners van Noordhorn als is zeer positief ervaren. Klantvriendelijkheid is daarbij erg belangrijk. Inwoners van Noordhorn hebben de mogelijkheid om 's avonds naar het gemeentehuis te gaan om allerlei zaken te regelen. Dit geldt ook voor de avondopenstelling van het KGA-depot. Er wordt regelmatig contact gezocht met het meldpunt Openbare Ruimte. Dit werkt uitstekend. Na een melding reageert de gemeente adequaat. Ook in de nieuwe gemeente Westerkwartier moet deze dienstverlening in stand worden gehouden.

WAT WAARDEERT NOORDHORN MINDER AAN DE HUIDIGE GEMEENTE ZUIDHORN?

Daarentegen zijn er ook een aantal zaken die minder worden gewaardeerd. Het gemeentehuis in Zuidhorn is in de middag maar beperkt open. Dat maakt het wel eens lastig. Het zou mooi zijn als in de nieuwe gemeente Westerkwartier de openingstijden voor inwoners vanuit Noordhorn en de andere dorpen ruimer worden waardoor de dienstverlening nog beter kan worden.

De afgelopen jaren zijn er steeds meer ontwikkelingen in het dorp: nieuwe infrastructuur en andere nieuwbouw. Daarbij wordt te weinig rekening gehouden met de cultuurhistorische waarde van sommige zaken. Ook is er te weinig oog voor het in standhou-

den van het dorpsgezicht zowel in de vergunningsprocedure als de handhaving daarop. Zoals hierboven beschreven is er in Zuidhorn een ov-knooppunt. In Noordhorn is het openbaar vervoer door de jaren heen steeds verder teruggelopen. Er rijden steeds minder bussen waardoor het lastig is om je op tijd en efficiënt te laten vervoeren met het openbaar vervoer. We roepen op om de enige verbinding met de OV-hub (Stationsgebied Zuidhorn) in de vorm van de buslus te behouden voor het dorp. Noordhorn ligt in een landelijke en groene omgeving. Het valt op dat in het dorp niet heel veel prullenbakken staan. Om het schoon en netjes te houden zou dit wel wenselijk zijn.

WAT GEEFT NOORDHORN DE NIEUWE GEMEENTE WESTERKWARTIER MEE?

Vanaf 1 januari 2019 ligt het dorp Noordhorn in de nieuwe gemeente Westerkwartier. Dorpsbelangen Noordhorn en de inwoners hebben een afwachtende houding ten opzichte van de nieuwe grote gemeente en de grootschaligheid daarvan. Het bestuur heeft een open houding voor de dialoog en samenwerking met de nieuwe gemeente Westerkwartier en staat open voor samenwerking. Door een grotere afstand tot de overheid en de lokale democratie moet de nieuwe gemeente Westerkwartier zich meer openstellen voor haar dorpen.

Neem bijvoorbeeld de regelgeving: de toename van de regels voor vergunningen worden alleen maar ergeromvangrijker. De aanvraag van een vergunning voor bijvoorbeeld een dorpsfeest is verworden tot een ingewikkelde klus die voor vrijwilligers niet meer te doen is. Vooral voor de dorpen zou het prettig zijn als het eenvoudiger wordt, met name voor terugkerende evenementen zoals de braderie, intocht Sinterklaas en de Feestweek.

Door het gemeentehuis langer open te houden kan iedere burger op tijd zijn dingetje regelen. Bij beleidsontwikkeling in de nieuwe gemeente Westerkwartier is het noodzakelijk dat het dorp Noordhorn gehoord wordt. Ondanks de nieuwe schaalgrootte zijn lokale betrokkenheid en buurt- en burgerparticipatie noodzakelijk voor het dorp Noordhorn. Vooral ook voor de ontwikkeling van breed gedragen beleid, op alle beleidsterreinen.

Voor Noordhorn is het belangrijk dat de cultuurhistorische waarde van het dorp bestaan blijft. Gebruik oude materialen en behoud het authentieke karakter van het dorp.

Dit geldt ook voor de openbare ruimte en de groenvoorziening. Het meldpunt Openbare Ruimte wordt erg gewaardeerd en zou een nog betere invulling moeten krijgen. Om het groen in het dorp kwalitatief hoogwaardig te houden is een actief en gezond snoeibeleid met oog voor kwaliteit en vorm van de aanwezige bomen noodzakelijk. De waarde van De Oude Riet voor het dorp Noordhorn is groot en moet voor de toekomst gekoesterd worden met oog voor alle belanghebbenden.

De gemeente Zuidhorn heeft in haar beleid ingezet op het gebruik van 'shared spaces'. Het dorp Noordhorn is geen voorstander van het gebruik van alle verkeersruimten tot verblijfsruimten. Het in standhouden van groen, cultuur en historie is voor Noordhorn van levensbelang. Dit zorgt ervoor dat ervoor dat de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit op peil blijft. We merken hierbij op dat Noordhorn de enige kern is in de (voormalige) gemeente Zuidhorn die nog niet een integrale dorpsvernieuwing heeft ondergaan (behoudens een gedeelte van de Langestraat, Noorderweg, Nieuwstraat en Schippersstraat. Daarmee wijkt de (kwaliteit van) inrichting (in stedenbouwkundig opzicht) af van de overige kernen in de (voormalige) gemeente Zuidhorn.

WAT MAAKT NOORDHORN EEN KRACHTIG DORP?

Vanwege het dorpse karakter van Noordhorn is de onderlinge binding tussen de dorpsbewoners groot. Dit maakt dat de bereidwilligheid om elkaar te helpen groot is. Niet alleen tussen burens en buurten onderling, maar ook de verschillende verenigingen binnen het dorp en het dorpshuis kunnen rekenen op een vrijwilligersbezetting bij activiteiten.

Vanwege het dorpse karakter van Noordhorn is de onderlinge binding tussen de dorpsbewoners groot. Dit maakt dat de bereidwilligheid om elkaar te helpen groot is. Niet alleen tussen burens en buurten onderling, maar ook de verschillende verenigingen binnen het dorp en het dorpshuis kunnen rekenen op een vrijwilligersbezetting bij activiteiten.

Vrijwilligers

De Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn drijft op een grote groep vrijwilligers. Vrijwilligers die graag de handen uit de mouwen steken en altijd bereid zijn tot het helpen van elkaar. Voorbeelden hiervan zijn de organisatie van de Feestweek, de exploitatie van het Dorpshuis en de ijsbaan. Net als bij elke andere vereniging is het wel altijd een kwestie van benaderen van de vrijwilligers of

ze tijd en zin hebben om te helpen en dit kost de organisatoren veel energie.

Voorzieningen

De inwoners van Noordhorn prijzen zich gelukkig met een buurtsuper voor de noodzakelijke dagelijkse boodschappen als groente, fruit, brood en vlees. Daarnaast zijn we blij met de brede school (samenwerking tussen het openbaar- en christelijk onderwijs) dat een plek heeft gevonden in de kern Noordhorn. Ook zorgen de vele ondernemers voor een actieve sponsoring en bereidheid tot het bieden van de helpende hand. Ook maken we ons sterk voor het behoud van Sporthal en Dorpshuis. Beide gemeenschapsgebouwen worden intensief gebruikt door verschillende groepen vanuit het dorp.

WAT MAAKT NOORDHORN KWETSBAAR?

De bereidheid om vrijwillig te helpen met de uitvoering van diverse activiteiten is groot, maar de organisatie ligt meestal in handen van een kleine harde kern. Deze kleine harde kern is creatief in het bedenken van leuke dorpsactiviteiten en is veel terug te vinden in de besturen van de verschillende verenigingen. Ondanks dat zij gebruik kunnen maken van vrijwilligers zou een wat structureler karakter in deze samenwerking prettiger zijn, want het kost altijd energie om vrijwilligers te benaderen en te motiveren. Daarnaast is ook de continuïteit van de voorzieningen in het dorp een risico. Dit risico is gekoppeld aan het inwoneraantal en de demografische gegevens. Gelukkig vinden ook jonge gezinnen en plek in Noordhorn waarmee we de toekomst zonnig inzien.

In de vorige dorpsvisie, die geschreven is in 2010, zijn doelstellingen geformuleerd. Een groot deel van die doelstellingen is inmiddels gerealiseerd. Het bestuur van Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn heeft een aantal overleggen gehad waarin de oude actielijst is besproken. De niet gerealiseerde doelstellingen uit de dorpsvisie 2010, geven richting aan de thema's die in het Manifest staan. Ook zijn deze thema's besproken in een bijeenkomst voor de inwoners van het dorp.

DE TOEKOMST...

Voorzieningen in Noordhorn

Het is gewenst om een duidelijke knip te maken tussen wonen en industrie; aan de rand van het dorp, verder weg van de "bewoonde" dorpsstraten, is het industrieterrein gesitueerd. Verkeer dat daar moet zijn wordt om het dorp heen geleid richting het industrieterrein, zodat de verkeersbelasting in het dorp geminimaliseerd wordt.

In het dorp zelf en de nabije omgeving zijn de uitbreiding van wandelpaden een wens. Om voor de nodige rust en recreatie te zorgen en mogelijkheden te bieden om van de natuur te genieten. De nieuw aan te leggen bootcampbaan komt rondom het dorpshuis De Dörpsstee en het sportveld te liggen, aan de rand van het dorp. Een eerste aanzet voor de realisatie van de bootcampbaan is al gegeven. In de toekomst zal ook gekeken worden naar een structurele voorziening om bij winterweer snel een ijsbaan te creëren. Om het huidige sportveld een betonnen baan leggen, die ook zomers gebruikt kan worden voor skeeleren en andere sportactiviteiten, zou de voorkeur hebben.

Bij de wandelpaden, de voorzieningen en in het dorp zelf moeten voldoende afvalbakken worden geplaatst om te voorkomen dat rotzooi rondslingerd en zo het dorp en de omgeving van het dorp ontsiert. Op enkele centrale plaatsen zijn "blikvangers" geplaatst, deze zijn ook gemakkelijk te onderhouden. Omdat hier ook honden uitgelaten worden is het nodig om hier houders met plastic zakjes voor hondenuitwerpselen te plaatsen.

Een andere voorziening die zeker gewenst is in het dorp is een 'huiskamer'. Noordhorn heeft veel oudere bewoners. Eenzaamheid en isolement speelt ook in Noordhorn. Een 'huiskamer' zou een plek moeten zijn waar je een kop koffie kunt halen, sociale contacten op kunt doen, waar de oudere inwoners van Noordhorn hun verhaal kwijt kunnen maar ook waar men hulp kan krijgen. Dit zou een aanvulling zijn die het leven in Noordhorn prettiger maken. Het voegt daarmee ook iets toe aan het sociale karakter van het dorp. Uit dat oogpunt is het wellicht verstandig om 'de huiskamer' in het dorpshuis De Dörpsstee te situeren.

Een andere wens is om het historisch besef te behouden. Door de snelheid van het leven en de technologische ontwikkelingen wordt er in de huidige tijd veel te weinig aandacht besteed. De Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn wil de komende jaren hier aandacht voor houden. Dit geldt ook voor beeldende kunst in het dorp. Dorpsbelangen zal een plan maken op welke wijze beeldende kunst weer teruggebracht kan worden in Noordhorn.

Multifunctioneel gebruik van het dorpshuis De Dörpsstee

Het dorpshuis De Dörpsstee moet de centrale plek worden voor het hele dorp, de zoete inval is typerend voor het dorpshuis. Dit zal gestimuleerd worden door het zogenaamde "huiskamerproject". Ook voor andere doelgroepen kunnen samen met welzijnsorganisaties voorlichtingen en presentaties gegeven worden in het dorpshuis, maar kunnen ook sociale ontmoetingen georganiseerd worden.

Daarnaast zal het dorpshuis een multifunctionele rol moeten gaan krijgen. Naast de functie van "huiskamer" overdag waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, een biljartje of een kaartje kunnen leggen of andere activiteiten kunnen doen, zal het dorpshuis ook de rol van café hebben op met name de zaterdag, einde van de middag en avond. Na afloop van een rondje bootcamp of schaatsen op ijsbaan, kun je nog even een rondje lopen door het dorp en een afzakkertje halen in het dorpshuis. Ook de echte "dorpsactiviteiten" worden hier gehouden. In de winter, als de ijsbaan open is, is het dorpshuis de plek voor "koek en zopie" en het weer lekker warm worden. Jaarlijks worden hier ook de nieuwe bewoners van het dorp welkom geheten, zodat ook zij zich snel thuis voelen. Deze bijeenkomst wordt georganiseerd en gefaciliteerd door de Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn. Doordat nieuwe bewoners officieel welkom geheten zijn bevordert dit ook het gevoel van verbondenheid en sociale veiligheid.

Om bovenstaande sociale rol van het dorpshuis De Dörpsstee te kunnen realiseren, zal het dorpshuis vaker en langer geopend moeten zijn. Hiervoor moet een beroep gedaan worden op vrijwilligers uit het dorp. Het is lastig om meer vrijwilligers te krijgen. Een

mogelijkheid kan zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hiervoor in te zetten (via participatiebanen, werkervaringsplaatsen, detachering vanuit een sociale werkvoorziening/gemeente). De coördinatie hiervan moet gefaciliteerd worden door de gemeente in de vorm van een persoon en de benodigde middelen, waarbij mogelijk eveneens deels een beroep gedaan kan worden op het budget van de welzijnsorganisaties. Ook vanuit het dorp moet er een trekker zijn die de coördinatie voor zijn/haar rekening neemt.

Sociale veiligheid in Noordhorn

Kenmerkend voor een dorp is de grotere sociale controle. Zo ook in Noordhorn. Dit maakt dat de bewoners op dit moment niet een gevoel van onveiligheid ervaren in het dorp. Daar is ook geen reden toe, gezien de beperkte criminaliteit en ongevallen. Zoals al eerder opgemerkt is het openbaar vervoer op dit moment beperkt; uitbreiding van deze voorziening is wenselijk. Noordhorn wil voor haar bewoners goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.

Verkeersveiligheid in Noordhorn

Grotendeels is het verkeer buiten het dorp gesitueerd. Dit goed voor de verkeersveiligheid in Noordhorn zelf. Daarnaast is er wel behoefte aan enkele goede plekken om honden uit te kunnen laten zonder lijn, zoals een hondenpark, een groene plek in het dorp zelf, of langs de wandelpaden rondom het dorp. Hier staan dan voldoende afvalbakken en houders met plastic zakjes t.b.v. hondenuitwerpselen.

Verharde wegen en paden moeten opgenomen worden in een preventief plan voor grootschalig onderhoud. In dit plan is eveneens opgenomen dat de fietspaden richting Zuidhorn (Rijksstraatweg) snel hersteld worden om meer ongelukken te voorkomen. Bij de rotonde moeten landverkeersseinen geplaatst worden ten behoeve van de brug, zodat het verkeer op tijd weet dat de brug open staat en er voor een alternatieve route gekozen kan worden. We zien kansen voor het inzetten van een buurtbus welke ingezet zou kunnen worden in de toekomstige gemeente en omliggende kernen. Daarbij kan gedacht worden aan het doen van boodschappen voor de hulp-behoevenden en/of vervoer naar het nieuwe gemeentehuis voor bijeenkomsten of het aanvragen van persoonlijke documenten.

HOE MOETEN WE DIT REALISEREN?

Om hier kort en bondig op te reageren hebben we een overzicht gemaakt van de belangrijkste items en verantwoordelijken:

Dorpsbelangen

- Vereniging van Dorpsbelangen organiseert de jaarlijkse informatiebijeenkomst voor nieuwe inwoners.
- Zet een werkgroep op die een plan ontwikkelt voor de multifunctionaliteit van het dorpshuis en haar omgeving.
- Zet een plan op om meer vrijwilligers te genereren. In het dorp kijken naar nieuwe vrijwilligers, huidige deeltaken opknippen.
- Is gesprekspartner en klankbord voor de gemeente.
- Is de trekker van projecten geïnitieerd vanuit het dorp.
- Bij alle nieuwe acties het meer concretiseren van de hulpvraag (wat, waar, wanneer en hoe lang)..
- De vereniging Dorpsbelangen is geen verlengstuk van het ambtelijk apparaat van de nieuwe gemeente Westerkwartier maar wil wel een faciliterende rol spelen.

Gemeente

Van de gemeente verwachten we het volgende:

- De ontwikkeling van een plan om meer financiën genereren voor het beheer van het dorpshuis. Hiermee wordt ruimte gecreëerd voor extra functie(s) voor het dorpshuis. Belangrijke onderdelen van dat plan zijn de organisatie van activiteiten, de coördinatie van het nieuw concept dorpshuis en personeelsbezetting dorpshuis (participatiebanen, vrijwilligerscentrale, een soort sociale manager van de gemeente).
- Het opzetten van een pool van vrijwilligers en deze pool faciliteren (nieuwe vrijwilligers, huidige deeltaken opknippen).
- Het instellen van een buurtbus/ organiseren vervoer.
- Verminderen regeldruk bij kleine evenementen (braderie, sinterklaas).
- Meedenken bij grotere projecten (feestweek) in de regeldruk.
- Klankbordfunctie en gesprekspartner.
- Trekkers van bepaalde projecten (zoals een Dorpsvisie) de ruimte geven om initiatieven te ontplooiën. Stimuleren van initiatieven uit het dorp.

Verantwoording:

Manifest Noordhorn is het resultaat van het project Toekomstbestendig Dorp. Dit project is mogelijk gemaakt door de gemeenteraad van Zuidhorn en bedoeld om de huidige samenwerking met de dorpen goed over te dragen aan de nieuwe gemeente Westerkwartier. De vereniging Dorpsbelangen Noordhorn heeft in samenwerking met de vereniging Groninger Dorpen samen met een aantal bewoners dit manifest opgesteld. Het manifest zal gepresenteerd worden op de Algemene Ledenvergadering van 2019.

Per deelnemend dorp zorgde Groninger Dorpen voor procesbegeleiding op maat. Buro Broek & Buuren Betekenisvolle Evenementen stelde Arno van der Heyden beschikbaar voor het leiden van een feestelijke en inhoudelijke dorpsdiscussie (m.b.v. foto's van Pjotr Wiese en muziek van Bas Mulder). Het Manifest is van en voor de dorpsbewoners. Zij hebben onder regie van de plaatselijke dorpsbelangenvereniging hun inbreng geleverd.